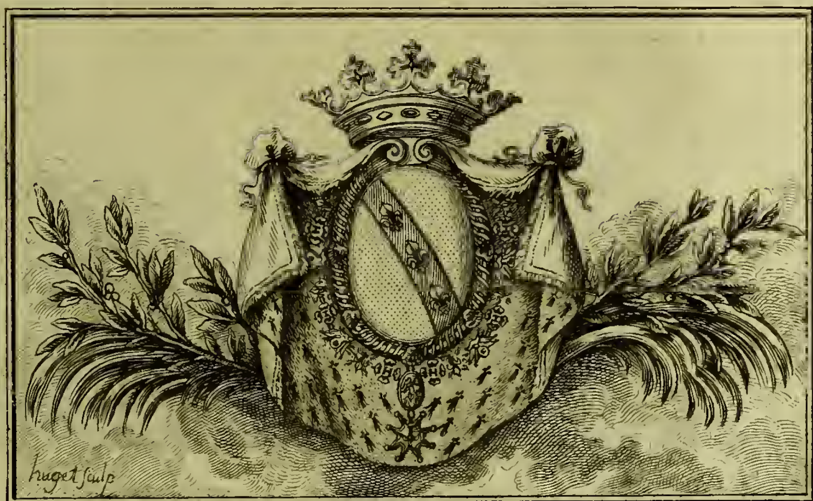


CELSISSIMO, POTENTISSIMO, ILLUSTRISSIMO VIRO

LUDOVICO-MARIÆ-FLORENTIO

DUCI DU CHATELET D'HARAUCOURT,

REGIS ORDINUM EQUITI,

EXERCITUUM PRÆFECTO GENERALI,

PEDITUM COHORTIS PROTRIBUNO INSPECTORI,

GENERALI TULLENSIS PROVINCIÆ GUBERNATORI,

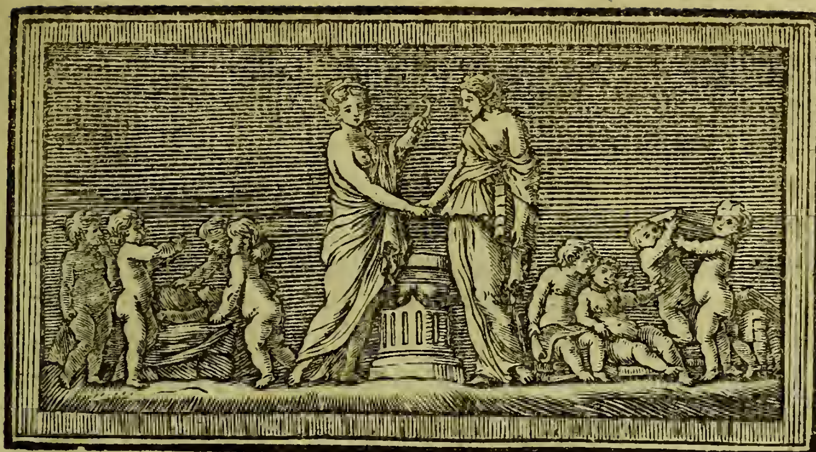
NUPER APUD IMPERATOREM ET BRITANNIÆ REGEM

LEGATO, &c.

DICAT, VOVET, CONSECRAT

OBSEQUENTISSIMUS JOANNES ANDREAS

COQUART.



DE VARICIBUS.

THESES

ANATOMICO - CHIRURGICÆ.

Quemadmodum in rerum univerſitate inter varia mundi corpora veluti catena animadvertitur, cujus annulis omnia continentur; ita in homine qui mundi compendium & verè microcoſmus vario ſub reſpectu dici poſſit, certus quidam obſervatur ordo, quo continuo & perenni nexu omnia conjunguntur, & amico fœdere conſociantur. Varias corporis partes ſedulus aſpice; varia ejus organa perſcrutare: tantam inter illas relationem, tam neceſſarium inter hæc conſenſum à ſummâ

rerum creatrice Naturâ institutum agnoſces, ut nullum ſuis functionibus vel minimùm deeſſe poſſit, quin ſtatim & alia quoque vitientur, majorque deindè vel minor ſubſequatur ſanitatis depravatio. Quod cùm in variarum quæ in humano corpore peraguntur actionum exercitio ubique pateat, tùm præcipuè in circulatione animadvertitur. Vel minimum temporis momentum omninò ceſſet hæc functio; ſtatim ceſſat vita quam cor per omne corpus, veluti motûs diſpenſator, ſpargere videtur. Sin autem aliquâ tantùm in parte interrumpatur, licèt accidentibus indè oriundis attentè Natura præcaverit, plurima tamen ingruunt mala. Hinc ex retardato venoſi ſanguinis curſu, versus inferiora præſertim Varices naſcuntur: morbus quidem initio nullîus ferè periculi, ſed lapſu temporis ingraveſcens, & ita in pejus ruens negligentiâ, ut nî ſubveniat amica Chirurgi manus, ægrum ad perniciem deducere poſſit. De hoc dicturi malo, pauca quædam de venarum Anatomiâ præmittemus.

Syſtoles motu ſanguis è cordis ſinibus exprimitur, in arterias propellitur, arterioſum omne ſyſtema percurrit, & ad varias corporis partes deducitur: indè venarum radiculis reſorbetur, à minoribus ramis in majores tranſit, ac tandem per cavas & pulmonales venas ad auriculas cordis rursùs derivatur. Latex igitur purpureus & venarum & arteriarum cava alternis occupat, undè inter duplicem hunc vaſorum ordinem, pariter continendo ſanguini dicatum, maxima relatio, aliquâ tamen cum diſſimilitudine, animadvertitur.

Venæ ſunt, ut arteriæ, tubulorum cylindricorum & in ſingulâ quâque diviſione decreſcentium ſeries, quorum baſis in corde ponitur, apex in omni corpore, hîc ubi deſinunt venæ, quærendus eſt. Variis utique membranis, minùs tamen quàm in arteriarum fabricâ conſpicuis inſtruuntur; quippe quæ ſint

longè tenuiores, debiliores, & in telam cellulosam faciliùs resolvantur. Aut potiùs nihil aliud ferè sunt istæ membranæ, quæ pro distinctis habentur, quàm plures textûs cellularis lamellæ, plùs minùsve condensatæ, quasque perreptant omnis generis vasa. Musculares enim in venarum parietibus fibras ægrè admodùm demonstrari posse crediderimus; quod aliundè ratiocinio probatur, quandoquidem non iisdem, ut arteriæ, motibus gaudeant (1).

Arteriis ampliores & frequentiores sunt venæ, ut videre est in corde, in pulmone, in artubus, &c. nec aliter esse poterat; cùm enim lentior sit venosi quàm arteriosi sanguinis cursus, pluribus è fontibus reduci debet, ut eadem liquidi quantitas, eodem tempore dato, ad cor revehatur, sicque justum in circulatione æquilibrium conservetur, quod vasorum consensus juvat.

Multùm inter Physiologicos disputatum fuit an extremæ arteriæ in subtilissimas venarum radices continuarentur, an potiùs sanguis in textu quodam celluloso ab arteriis deponeretur, minutissimis deindè venarum ramusculis resorbendus: sed utrumque variis in corporis partibus identidem obtineri patet, ac proindè utramque opinionem, sed neutram exclusivè amplectendam. Priorem enim manifestâ luce clariùs demonstravit ars Ruischiana, quæ liquores in arterias injectione propulsos per

---

(1) Non omnibus tamen motibus omnes orbantur venæ: cavæ nimirùm à refluxu sanguinis subsiliunt: ubi vena arteriæ subjacenti propiùs inhæret, in ejus motuum partem venire videtur, quòd simul sursùm deorsùmque abripiatur: tandem & alius quibusdam venis proprius est motus, respirationi *isochronus*, à derivatione sanguinis in vasa pulmonum per inspirationem magìs pervia, pendens: sed hæc omnia à causâ venarum alienâ producuntur.

venas reduxit ; posterior in jecore, corporibus cavernosis, & alibi autopsiâcomprobatur. Ex venis igitur aliæ extremis inoscu lantur arteriis, aliæ in telam cellulosam desinunt. Sunt quæ à vasis minoribus nascuntur, sunt quarum origo in intimâ quorumdam organorum structurâ quærenda est. Aliæ tandem aut in corporis cavitatibus, aut in ejus superficie aperiuntur, ibique in vasa inhalantia desinunt, quæ liquores exhalatos resorbent.

Quò magìs à corde distant venæ, eò numerosiores, ut in arteriis, computantur rami, quorum alteruter, post divisionem, communi trunco minor est quidem, sed quorum lumen simul sumptum trunci cavum exsuperat. Et proindè nedùm à latiori spatio in angustius per arterias subeat sanguis, nedùm in venas ab angustiori in latius propellatur, contrarium sæpè pronuntiandum est, quandoquidem collecta in unum extremarum seu arteriarum seu venarum lumina, & aortæ & cavæ capacitatem vincere evidenter constet. Nihilominùs tamen æquabili forsan pressione & in majoribus truncis & in minutissimis arteriolis sanguis conteritur : nam quò propior cordis arteria, eò vividiori ejus actionis impetui objicitur in eâ contentus sanguis, sed eò faciliùs, præ majori globulorum numero, vim arteriæ parietum in se redeuntium effugit. Contrà verò, si longiùs à corde distet, tunc minor quidem actio cordis, sed major relativè ad sanguinis in eâ contenti quantitatem, vis arteriæ judicanda est. Finge enim unicum tantùm hâc permeare posse globulum: nonne undequaque illum prement arteriæ parietes ? Nonne proindè in eum efficaciùs agere poterunt ? Ex hoc alterno cordis & arteriarum motu sequitur sanguinem singulo quoque momento ab alterutrâ harum potentiâ comprimi. Modò enim ventriculorum actione propellitur, modò arteriarum parietibus ulteriùs urgetur, qui succedentibus sibi vicissim sanguinis undulis dilatantur, & deindè innatâ irritabilitate in sese

redeunt. Sed duplex illa vis percuſſionis à corde, preſſionis ab arteriis pendens, quam utramque patitur ſanguis arterioſus, jam ceſſat omninò in venis; earum enim parietes nullâ contractilitate gaudent, & motus cordis ad venoſum uſque ſanguinem continuatus, ferè totus emoritur. Fluit tamen in venas ſanguis, & per eos canales eâdem quantitate ad cor revehitur, quâ propellitur per arterias. Quomodò igitur, duabus his ceſſantibus cauſis, idem ſemper effectus habetur? Venarum valvulis, arteriarum viciniâ, motuque muſculari hæc facilè ſolvitur quæſtio. In ſingulâ quâque majorum venarum diviſione interiùs animadvertuntur plicaturæ quædam, valvulæ (1) nuncupatæ, ita diſpoſitæ, ut facilem ſanguini in majores ramos aditum præbeant; refluxum verò in minores omninò prohibeant: appellente enim undâ ſanguinis, ad venæ parietes adplicantur, & eâdem regrediente eriguntur, ad axim canalis accedunt mutuò, & oſtia ramulorum penitùs claudunt. Hinc pondus ſanguinis in perpendicularibus truncis pro nihilo reputandum eſt. Valvulæ enim relabentes, ne ſuperior ſanguinis columna in inferiorem gravitet impediunt, uſque dum ulteriùs progreſſa fuerit; deinque protinùs iiſdem ad venarum parietes adplica-

---

(1) In minoribus venis nullæ ſunt valvulæ, nec immeritò. Multùm abeſt enim quin eadem ſit circulatio in majoribus & in minoribus vaſis. In illis eumdem ſemper curſum ſequitur ſanguis, in his varias ſubit vices, itque reditque alternis per eadem vaſa; quod frequentiſſimæ hîc anaſtomoſes facilè permittunt, quodque prohibuiſſent valvulæ. In abdominis quoque venis, nempe in omni venæ-portarum ſyſtemate, & aliis, prorsùs deſiderantur: ſed valvulis hîc ſuppeditat muſculorum abdominalium & diaphragmatis alterna contractio; uti videtur in cane cui, ſoſpite vitâ, lato vulnere aperitur abdomen, cujuſque venæ abdominales, ſublato naturali hoc veluti cingulo, ſtatim mirum in modum turgeſcunt.

tis, nova ſuccedit ſanguinis unda, quæ prioris locum obtinet: ita ſanguinis progreſſui nihil non favet, eidemque regredienti obſtant omnia; ita demùm auxiliatrices cauſæ, quæ, hâc ſublatâ diſpoſitione, parùm valerent, ſanguinem jugiter ad cor reducunt (1). Auxilium autem illud adeſt in motu muſculari, in arteriarum viciniâ: inter muſculos ſerpentes venæ eorum motibus agitantur, ſingulâ quâque vicinarum arteriarum ſyſtole & diaſtole ſubſiliunt, & ulteriùs ſemper promoventur purpurei laticis undæ. Variis igitur illis cauſis propulſi omnes venoſi ſanguinis rivi in truncos confluunt lumine minores: ibi major reſiſtentia, majorque proindè fluidi velocitas, uti videre eſt in amne cujus alveus prominentibus coercetur ripis, aut potiùs in ſalientibus hortorum aquis, quæ longè altiùs ex anguſtato quàm ex latiori luminis oſtio protenduntur. Undè conſequitur ſanguinem qui in arteriis vi percuſſionis propellitur, motu tantùm progreſſionis venas percurrere.

Vidimus ex Anatomiâ quot naturalibus præſidiis adjuvetur ſanguinis per venas curſus: nihilòminùs ſæpè fit ut variâ de cauſâ ibidem remoretur, nec ulteriùs progredi queat. Quod, ſi nullum in minoribus vaſis incommodum afferr, quòd undique pateant adapertæ multiplices anaſtomoſeων viæ, quibus facilè derivatur ſanguis (2), in majoribus fieri nequit, quin pro ſanguinis hîc retenti quantitate, & ejuſdem ſtagnationis diuturniori vel breviori tempore, plùs minùſve ſequatur mali. Proximum autem & frequentius judicandum eſt Varicum germinatio.

---

(1) Quanti momenti ſit hæc ratio demonſtrat ludicra & vulgaris experientia: cerealem ſpicam in inferiorem manicam, demiſſis ariſtis, ingere, & deindè variis indulge motibus; paulò poſt axillæ propior invenietur.

(2) Vid. not. ſuperiorem, pag. 5.

Varix à Græcis κιρσὸς nuncupatus, definitur præternaturalis (1) venarum tumor, à sanguine ibi coacervato oriundus.

Licèt in omni corpore nasci possint Varices, inferiores tamen partes sæpiùs aggrediuntur, & crura, femora, aut infimum abdomen præsertìm infestant, quòd nimirùm ibi lentiùs circulet sanguis, difficiliùsque, contra proprium ascendens pondus, ad cor revehatur. Enimverò, quantulacunque naturali earumdem partium dispositioni adjiciatur causa, brevi ingurgitantur, distenduntur venæ, stagnat sanguis, & Varices prodeunt. Hìnc in gravidis, in obesis hominibus, in iis qui demissis pedibus assiduè laborant, frequentissimi occurrunt. Hìnc ubi primùm in hepaticâ seu abdominali portarum-venâ sanguis impeditur, turgescunt hæmorrhoïdales venæ, quæ ad Varices referendæ sunt.

Essentiâ, situ, figurâ, causâ, tempore, &c. differunt. Alii enim simplices, alii complicati; pro simplicibus habentur recentes, qui parùm dolent tumentque, levemque partibus noxam afferunt. Complicati dicuntur quos comitatur virus internum, dolor acerbus, durities, hæmorrhagia, aut aliud quodvis accidens grave. Sunt qui rotundos, sunt qui oblongos tumores æmulantur: illi ab externâ, hi causâ ab internâ pendent. Alii recentes, alii à longo tempore intumescunt. Quidam symptomatici, quidam idiopathici; plerique tument tantùm, identidem tamen aperiuntur, & redundantem sanguinem emittunt, aut etiam semel aperti jam non clauduntur, & in ulcera mali moris abeunt. Quæ omnes Va-

(1) Propè valvulas nodosi sæpè exoriuntur tumores, qui ex naturali partium dispositione sequuntur; nec pro morbo habendi sunt, nisi ità increscant, ut sanguinis circuitum remorentur.

ricum differentiæ, ut vera curandi methodus eligatur, sedulò perpendendæ.

Multùm quoque tùm ad prognosim tùm ad curationem confert causarum cognitio; quas si curiosiùs investigaveris, multiplices esse agnosces. Ac primò quidem, proxima seu immediata erit sanguinis intrà venas congestio, quæ fit ex eo quòd nimio impetu hùc propellatur, aut quòd debiliores ibi venarum parietes ejus impulsum sustinere nequeant. Hìnc quidquid circulationem nimiò plùs accelerare, aut eamdem quibusdam in partibus retardare, quidquid venarum resistentiam inæqualiter imminuere poterit, pro causâ remotâ seu præ disponente habebitur. Ex iis autem causis aliæ internæ sunt, aliæ externæ. Internis annumerantur Plethora & Cacochymia. Plethorâ redundat sanguis, violentiùs in vasorum parietes impingitur, qui tanto impulsui sustinendo impares, cedunt paulatim, dilatantur, amisso naturali tono in se redire nequeunt, & contentum sanguinem in varicosos tumores exsurgere sinunt. Magìs etiam ad ejusmodi tumores procreandos efficax peculiaris alicujus partis plethora. Sic in graviditate, in obesitate nimiâ, non tantùm generalis adest sanguinis redundantia, sed ab inferioribus partibus ejusdem reditûs retardatio, undè frequentissimi tùm suboriuntur. Varices procreat Cacochymia, quòd spissior sanguis in venis retardetur. Externas tandem inter causas recensentur ictus, lapsus, nisus violenti, contusiones, ligaturæ, compressio à tumore quolibet, à luxato membro, ab utero per graviditatem iliacas venas premente, &c.

Varices prodit tumor obscuro-niger, nodosus, inæqualis, venarum directioni insistens, mollis si recens, à confirmatâ vetustate indurescens, qui nec pulsat nec dolet ut plurimùm, evanescit impresso digito, sublato resurgit, inferioresque potissimùm corporis partes aggreditur.

His

His ab omni alio tumore signis secerni possunt Varices: sed varias quas suprà enumeravimus species inter se ordinare tam in promptu nobis videtur, ut propria cuique signa referre supervacaneum foret; facillimè enim ex dictis simplices à complicatis, recentes ab inveteratis distinguuntur; & sic de cæteris erit.

Nullum plerùmque à Varicibus imminet periculum, ac proindè levioris momenti generaliter morbus pronunciandus est. Nonnunquam tamen evenit ut funestum exitum habeant; quod ex eorum indole pendet. Varix simplex, recens, parvus, mollis, & ab externâ causâ oriundus, facili negotio curatur, aut cessante causâ, sponte evanescit (1). Contrà, complicatus, inveteratus, latè diffusus, indurescens, vitio quolibet aut perenni productus causâ, omnem quandòque sanationem respuit. Sunt etiam quos præ morbi diuturnitate aggredi nefas foret, quique ut gravioris morbi prophylaxis sedulò conservandi. Tales sunt quos critici morbi effectus esse judicaveris. Tandem, ut experientiâ constat, in juventute & adultâ ætate faciliùs, in senectute vix ac ne vix quidem sanantur.

Ut prognosis, ità curatio ex peculiari Varicum specie instituenda. In casu simplici ad sanationem sæpè sufficit corroborantium, adstringentium usus. Si crura aggrediantur, noctù diùque induentur tibialia è caninâ pelle consuta, seu perones ex quolibet duriori panno confecti, & ligulâ alternis hinc & indè foraminulis anteriùs insertâ adstricti. Debilitatum naturalem vasorum tonum supplet hoc Artis cingulum, & paulatim in pris-

(1) Sic Varices qui ex graviditate nascuntur, post partum, nullo adhibito remedio, spontè dilabuntur; utero enim vacuo, nec jam iliacas premente, sanguinis regressui nihil obstat, & venarum olim dilatatus in se redit canalis.

tinum statum redeunt venæ. Situs partis idoneus ad curationem quoque maximè necessarius; & talis erit qualis ad regressum sanguinis promptior videbitur. Sic in crurum Varicibus multùm proderit, si assiduè lectulo decumbat æger, aut ità sedeat, ut pedes femoribus altiores habeat. Quædam etiam alia non omittentur, ut victus tenuis, potus diluentes, ac præsertim frequens sanguinis missio, quæ utique sanationi plurimùm favet. Si vitium quodvis adsit internum, propriis mediis ritè debellandum erit; quandiù enim aliquo sanguis morbo inficietur, nihil unquam proficiet localis, uti vocant, mali curatio.

Hæc est eligenda curandi methodus, ubi propriam elasticitatem, naturalemque tonum nondùm omninò amiserunt venæ. Sin autem mirum in modum intumuerunt, & rupturam minitantur; si tanta est earum parietum dilatatio, ut jamjam in sese redire neutiquam possint; si dolores sint acerrimi; si tumor indurescat; si in carcinoma aut mali moris ulcus mox abiturus videatur, frustrà tentarentur quæ modò suasimus; & ad efficaciorem Chirurgiam confugiendum est, quæ varia itidem offert præsidia, incisionem nempè, resectionem & adustionem. Incisio κιρσοτομια Græcis dicta, sic instituitur: *per admotum phlebotomum inciditur Varix, crassoque sanguine ad octo vel duodecim uncias, pro vario ægri habitu emisso, linamentis carptis gnaviter plaga contegitur, fasciâ decenter superinjectâ* (1). Deindè variæ cautiones quas superiùs præscripsimus, sedulò adhibebuntur. Operosa magis resectionis methodus; sed in gravissimo casu unica superest salutis anchora. Tunc igitur *cutis super tumorem inciditur, vena distenta undique à cellulosâ telâ & vicinis partibus expeditur, &*

---

(1) Heist. Inst. Chir. p. 1102.

filo tùm suprà morbum, tùm infrà constricta, inter utramque ligaturam rescinditur (1). Adustio duplici modo, vel *actuali* vel *potentiali* cauterio peragitur, quam sic celebrandam præcepit *Celsus* lib. 7 cap. 31. *Cutis super inciditur. Tùm patefacta vena tenui & retuso ferramento candente modicè premitur, vitaturque ne plagæ ipsius oræ adurantur.* Hanc methodum ut potè crudeliorem prorsùs rejicimus; *potentiale* tamen cauterium in minoribus Varicibus, qui nullo alio modo curari possent, (sed debitis semper adhibitis cautionibus) tentandum non negamus. Quidam tandem sunt Varices qui vel præ majori mole, vetustate & numero, vel quià majus malum arcent, (2) neutiquam, ut diximus, sanandi sunt. Satisque se fecisse putabit Chirurgus, si generalia tantùm præscripserit remedia, & quidquid sanguinis impetum augere posset, accuratè præcaverit.

---

(1) Heist. ibid.

(2) Ex Varicibus suppressis maxima nascuntur aliquandò accidentia. Vid. Hypp. sect. 6. aphor. 21. Galen. comment. 6. in libr. 6. Hypp. Experientiâ constat multos imprudenter ex Varicibus sanatos gangrenâ tabuisse. Vid. Guy de Chauliac, t. I. p. 1551, &c.

HAS THESES, Deo juvante, & præside M. PETRO-MATHURINO BOTENTUIT LANGLOIS, Artium & Chirurgiæ Magistro, scholarum Moderatore, antiquo scholæ practicæ Professore, Regiæ Chirurgorum Academiæ Socio, in Supremo Senatu Patrono, tueri conabitur JOANNES-ANDREAS COQUART, Parisinus, in almâ Universitate Parisiensi Ar-

tium Liberalium Magister, nuper in magno Parisiensi Nosocomio, dicto l'Hôtel-Dieu, *Chirurgus internus, in Facultate medicâ Universitatis Valentinæ Doctor, Theseos Auctor.*

Die Sabbati 9ᵈ mensis Septembris, anno 1786, à sesqui-secundâ post meridiem ad septimam.

PARISIIS,

IN REGIIS CHIRURGORUM SCHOLIS,

PRO ACTU PUBLICO,

ET

MAGISTERII LAUREA.

Typis MICHAELIS LAMBERT, Regii Chirurgiæ Collegii, necnon Academiæ Typographi, viâ Cythareâ.

M. DCC. LXXXVI.